

Arhitectura unui succes

Yasmina Reza și-a construit, atât prin operele dramatice, cât și prin interviurile și aparițiile la televiziune, o imagine frapantă, chiar dacă mai puțin convingătoare decât probabil și-ar fi dorit-o. Apetența pentru succes fiind foarte vizibilă și strategia de a-l dobândi extrem de transparentă, o anumită reținere "cunoscătorilor" pune oarecum în sur-

dină ecourile, altfel pozitive, stâmite de numeroasele montări ale pieselor sale pe scenele teatrelor europene. La noi, i s-a jucat piesa **Artă** la Timișoara, într-o interpretare de tinerească stângăcie. Același nume îl poartă volumul publicat, **Într-o**

prezentare grafică elegantă, de editura Unitext și care reunește trei dintre cele cinci piese scrise până acum de către autoare.

Un prieten pictor, deținător al unei eficiente formule a succesului, îmi spunea că, la începutul carierei, trebuie să alegi printre artiștii consacrați unul respectabil, dar nu de o notorietate absolută, al cărui stil să ți se potrivească și pe care să-l poți pasișă cu măsură și eleganță. "Dai în felul acesta satisfacție și criticului" – spunea el – "care va putea să te comenteze, descifrându-ți cu ușurință înruderile." Yasmina Reza o alege pe Marguerite Duras, căreia îi imită bine factura dialogurilor din piesa **La musica** sau din rafinatele ei mici romane. Reușita piesei de debut, **Conversație după înmormântare**, se bazează pe

combinația dintre o construcție dramatică tradițională și microstructura "poantilistă" a replicilor. Conflictul stâmit în grupul familial de intruziunea "străineii" venite din trecut se structurează în jurul "scenei tari", respectiv al actului erotic performat pe mormântul proaspăt al tatălui. În contrast cu încheștarea situațională, dialogul este minimalist, impresionist, făcut din tușe fine și nuanțe evanescente. **Artă**, piesă de rezistență în opera autoarei, este un comentariu de finețe, deși lipsit de originalitate, la eterna problemă a raporturilor dintre percepția estetică și trăirea sentimentală. Succesul vine și din faptul că piesa oferă și un foarte practic breviar de estetică pentru uzul publicului larg. A treia piesă din volum, **Trecând prin iarnă**, surprinde prin asemănarea cu **Jocul de-a vacanța** a lui Mihail Sebastian, iar referirile la mediul românesc (amintirea vilei de la Sinaia) întăresc această asociere. Același abur sentimental, aceleași tablouri care tind să confere o falsă abisalitate unor personaje de fapt banale. Culoarea dată de amintirile personale ale autoarei salvează la limită piesa de păcatul platitudinii.

Se remarcă, în special în cazul **Conversației după înmormântare**, grija pentru echivalarea exactă, în traducere, a muzicalității textului original.

Dramaturgia romancierului

Nicolae Breban a publicat două lucrări dramatice în Biblioteca Revistei "Viața Românească". Ele au fost jucate, una la teatrul radiofonic, având-o în distribuție pe neuitata Gina Patrichi, cealaltă la Teatrul Național din Iași, în regia tânărului Ovidiu Lazăr. Cunoscătorii operei lui Nicolae Breban și mai ales aceia care au dus până la capăt lectura trilogiei **Amfitrion** ar fi avut tot dreptul să se aștepte la tirade stufoase, la o intrigă minimală

implicând personaje sufocate de propria lor verbozitate. Spre surpriza tuturor, Nicolae Breban se dovedește sensibil la ritmurile specifice scenei. Dialogul are nerv, ideile – fără ele nici nu s-ar putea – sunt lansate în mod "spectaculos", scriitura se prelungește firesc în reprezentanție. Prima piesă, **Bătrâna doamnă și fluturile**, este scrisă în 1982, în perioada imediat următoare redactării romanului "Don Juan". Ea este o prelungire firească a romanului, fiind o reușită punere în scenă a artei și strategiilor seducției. Eroul, venit din Est, tulbură *Weltanschauung*-ul a două pariziene pentru că refuză net postura de adaptabil la ideologia dominantă. Dimpotrivă, lipsit de complexe-

Nicolae Breban

TEATRU

Viața
Românească

le marginalului, el deschide perspective, trezește nostalgii amorțite, ispitește la aventură. Piesa este o reverie subtilă pe tema emigrantului și o temerară reinventare a ideii de cuplu. Ea este, în același timp, o binevenită propunere de *Kammerspiel*, cu roluri feminine tentante.

Cea de-a doua piesă, **Culoarul cu șoareci**, mai complexă și mai elaborată, este construită după un principiu utilizat și în romanele lui Nicolae Breban, acela de a suda cu ostentativă autoritate într-un singur tot două opere distincte. Avem de a face, în primul act, cu o piesă

